

Onderwerp	Deelname aan pilot bestrijding Grote Waternavel
Versienummer	Versie 3
Dossiernummer	3532
D&H datum	dinsdag 15 juli 2025
Wijze agenderen	Openbaar

1) Het gevraagde besluit

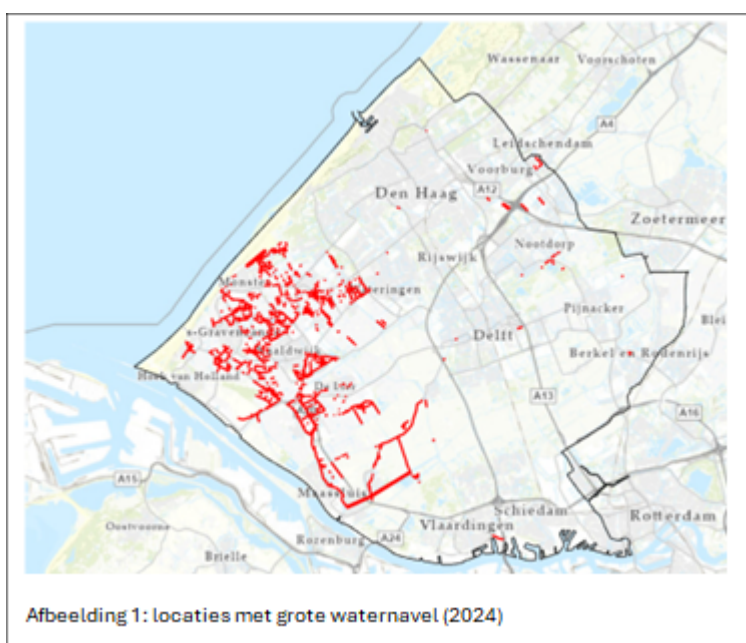
Het college besluit:

1. Eén geschikte watergang vrij te geven voor veldonderzoek binnen het onderzoeksprogramma Biocops.

2) Aanleiding

De Grote Waternavel is een invasieve exoot. Op heel veel plekken in Nederland woekert de Grote Waternavel tierig en door de vorming van dikke vegetatiematten op het water zorgt deze exoot voor grote problemen in de doorstroming en in de ecologie. Ook binnen Delfland zijn er veel plekken waar de Grote Waternavel voorkomt (zie onderstaande kaart). In de lente en zomerperiode worden inspanningen gepleegd om de groei van deze exoot te beheersen.

In totaal is 135,5 kilometer watergang besmet met Grote Waternavel (2024). Jaarlijks wordt in het groeiseizoen intensief gewerkt aan het handmatig verwijderen van deze waterplant. De totale jaarlijkse kosten voor de verwijdering zijn jaarlijks ongeveer 120.000 euro.

Biocops is een onderzoeksprogramma onder regie van de Stowa, met betrokkenheid van een groot aantal waterschappen. Dit programma richt zich op het onderzoeken van natuurlijke methoden om invasieve exoten zoals de Grote Waternavel te beschrijven. Het onderzoek wordt uitgevoerd door CABI (UK), de universiteit van Leiden, Waterschap Aa en Maas, Wetterskip Fryslan en kennisinstituut Probos.

Het doel van het onderzoeksprogramma Biocops is het onderzoeken van de mogelijkheden om natuurlijke bestrijders in te zetten voor de beheersing van verschillende soorten invasieve exoten. Een van de vegetatiesoorten die wordt onderzocht is de Grote Waternavel, een exoot waar Delfland veel last van heeft.

Het Biocops onderzoek voor de Grote Waternavel richt zich op de effectiviteit van de inzet van de natuurlijke bestrijder "*Listronotus elongatus*" op de Grote Waternavel. Het onderzoek bestaat uit verschillende fases, waarbij de eerste fases inmiddels zijn afgerond. Hierin is onderzoek gedaan naar een passende natuurlijke bestrijder op de plek van herkomst van de exoot (uitkomst; de snuitkever *Listronotus elongatus*). De volgende fases van het onderzoek richtten zich op de veiligheid en effectiviteit van het uitzetten van deze snuitkever op de Grote Waternavel. Hieruit blijkt dat de snuitkever zich niet vestigt op andere soorten dan de Grote Waternavel. Om de volgende fase van dit onderzoek te kunnen uitvoeren is er door de RVO een ontheffing verleend voor veldproeven.

Delfland heeft net als Waterschap de Dommel een locatie aangedragen die geschikt is bevonden voor het veldonderzoek van het onderzoeksproject. Delfland is zich ervan bewust dat deze snuitkever van nature niet voorkomt in Nederland en heeft zich nadrukkelijk vergewist van de veiligheid rond het uitzetten van deze uitheemse (en dus exotische) snuitkever door de uitvoerders van het onderzoeksprogramma. Hier is dus goed naar gekeken. Op basis van alle aangeleverde informatie vanuit het onderzoeksprogramma Biocops en de inhoudelijke (veiligheids)beoordeling hiervan door de RVO, zijn wij van mening dat het risico op de introductie van deze nieuwe exoot zeer klein tot nihil is. Zie 11. over de risico's en beheersmaatregelen.

Omdat feitelijk geen sprake is van het uitzetten van de betreffende uitheemse snuitkever in de vrije natuur door Delfland, maar van het inzetten als natuurlijke bestrijder in een gecontroleerde en toegestane onderzoeksomgeving onder regie van de Stowa, wordt niet afgeweken van het algemene beleid van Delfland, zoals dat in 5.2 van de beleidsnota Exoten Delfland (dossiernummer 1566 uit 2020) is bepaald.

3) Beoogd effect

Indien de inzet van de snuitkever effectief blijkt te zijn en er geen verdere nadelige gevolgen zijn voor de natuur, dan kan deze methode in de toekomst een kosteneffectieve manier zijn om controle te krijgen op de Grote Waternavel ten behoeve van onze primaire beheerstaken. Nu is het arbeidsintensief om de verspreiding van Grote Waternavel tegen te gaan. Als deze methode succesvol is dan verwachten we hier in de toekomst kosten te kunnen besparen.

4) Kernboodschap

De Grote Waternavel is een invasieve exoot waar we in de beheerstaken last van hebben. Zo zorgt het woekeren van de exoot voor een belemmering van de doorstroming en een verslechtering van de ecologische waterkwaliteit. Delfland levert intensieve inspanningen en maakt kosten (120K per jaar) voor de beheersing van deze exoot.

Het onderzoeksproject Biocops richt zich op een alternatieve beheersingmethode van deze exoot door middel van natuurlijke bestrijders. Dit kan mogelijk leiden tot besparingen in de beheersing van de Grote Waternavel. De onderzoeksorganisatie heeft Delfland gevraagd een locatie aan te dragen voor veldonderzoek.

Dossiernummer: 3532

Daarom wordt het besluit voorgelegd om één Delflandse watergang voor dit veldonderzoek vrij te geven.

5) Historie – eerdere besluitvorming

Beleidsnota Exoten Delfland (2020, dossiernummer 1566)

6) Regelgeving en Beleid

- Exotenverordening
- Waterschapswet
- Omgevingswet
- Beleidsnota Exoten Delfland

7) Financiën

Het vrijgeven van één watergang voor het onderzoeksproject Biocops heeft naar verwachting geen directe financiële consequenties. Bij een positief onderzoeksresultaat kan dit leiden tot een besparingsmaatregel en kan het zo zijn dat er geen kosten meer gemaakt hoeven worden voor de handmatige verwijdering van de Grote Waternavel. Dit zou een besparing kunnen betekenen van ongeveer 120.000 euro per jaar.

8) Duurzaamheid

Op dit moment wordt de Grote Waternavel handmatig verwijderd in 135,5 kilometer watergang. Door deelname aan het onderzoeksprogramma Biocops wordt mogelijk een duurzame manier gevonden voor het beheersen van de Grote Waternavel. Als de snuitkever zijn werk doet, dan is er in principe geen menselijk ingrijpen meer nodig. Hiermee dringen we het aantal vervoersbewegingen terug.

Verder belemmert de Grote Waternavel door overmatige groei de doorstroming van onze watergangen en de groei van de van nature voorkomende flora en fauna. Hiermee is de aanwezigheid van de Grote Waternavel een belemmering in het behalen van de KRW doelstellingen voor de ecologische waterkwaliteit.

9) Organisatorische en personele consequenties

Het besluit om een locatie vrij te geven voor het onderzoeksprogramma Biocops heeft geen grote personele of organisatorische consequenties. Delfland zal qua uren een kleine inzet moeten plegen om de onderzoekers in het gebied te begeleiden. En om tijdens het onderzoek ook af en toe de locaties te bezoeken. Dit kan binnen de reguliere werkzaamheden en uren van medewerkers van Delfland.

10) OR

N.v.t.

11) Risico's en beheersmaatregelen

Exotenverordening en beleid

Er wordt gewerkt met een ontheffing van de RVO (namens LVVN) om de "Listronotus elongatus" te mogen inzetten als natuurlijke bestrijder in een gecontroleerde en toegestane onderzoek omgeving onder regie van de Stowa. In die zin is geen sprake van het uitzetten van de betreffende uitheemse snuitkever in de vrije natuur door Delfland. Het vrijgeven van de locatie voor veldonderzoek is daarom niet strijdig met de Exotenverordening. Ook wordt niet afgeweken van het algemene beleid van Delfland, zoals dat in 5.2 van de beleidsnota Exoten Delfland (dossiernummer 1566 uit 2020) is bepaald.

Dossiernummer: 3532

Dit is in het kader van een nationaal kennisprogramma en maakt onderdeel uit van een onderzoeksvoorstel dat landelijke doorwerking heeft. Vanwege de geschikte omstandigheden bij Delfland kan de voorgestelde locatie voor dit onderzoeksprogramma worden gebruikt. Specifiek gericht op dit doel, bijdrage aan nationale kennisontwikkeling voor de bestrijding van de invasieve exoot de Grote Waternavel.

Het voornemen bestaat om het Delflandse beleid rondom exoten te evalueren. Op basis van die evaluatie kan de beleidsnota Exoten Delfland worden herzien. Hierbij kan worden verduidelijkt dat deelname aan onderzoeksprojecten geen uitzetten betekent en onder welke voorwaarden dit wordt toegestaan (onder andere met de wettelijk vereiste ontheffing).

Tot slot doet het deelnemen aan een onderzoeksproject niet af aan de wettelijke verantwoordelijkheid van de provincie om de invasieve exotische Grote Waternavel te bestrijden en te beheersen.

De veiligheid rondom de introductie van een nieuwe exoot

De veiligheid en het voorkomen van nieuwe problemen door een mogelijke introductie van de snuitkever "*Listronotus elongatus*" is uitgebreid onderzocht in het project Biocops. De resultaten hiervan zijn terug te lezen in de bijlage. Op basis van de aangeleverde informatie heeft de RVO een ontheffing verleend voor de introductie van deze nieuwe exoot. Aangezien het RVO de landelijke instantie is die dergelijke introductieverzoeken inhoudelijk beoordeelt en daar de juiste expertise voor heeft, zien wij geen risico om ons achter de deskundigheid van het RVO te scharen en akkoord te gaan met het ter beschikking stellen van de locatie voor veldonderzoek.

Toename van de Grote Waternavel besmettingen als natuurlijke bestrijder niet effectief blijkt

Het onderzoek naar de effectiviteit van de natuurlijke bestrijder op de Grote Waternavel duurt maximaal 4 jaar. Gedurende de onderzoeksperiode kan er geen handmatige verwijdering van de Grote Waternavel plaatsvinden zoals we nu doen. De kans bestaat dat de plant gaat woekeren en het besmettingsoppervlak toeneemt. De bedoeling is dat de snuitkever deze groei voorkomt en wellicht ook zorgt voor een afname van het besmette oppervlak. Samen met Natuurmonumenten als aangrenzend perceelseigenaar en met de onderzoeksorganisatie wordt een afsprakenlijst gemaakt. Hierin staan afspraken over wanneer we stoppen met het onderzoek als de snuitkever niet effectief blijkt. Ook maken we praktische afspraken over verantwoordelijkheden en over onderhoud van het gebied. In het maken van deze afspraken worden ecologen en het programma waterkwaliteit betrokken. Op deze wijze worden de risico's voor Delfland en de introductie van de snuitkever als exoot in onze wateren zoveel mogelijk ingeperkt. Dit neemt niet weg dat ook met het maken van goede afspraken er nog steeds een risico is op toename van het besmettingsoppervlak; dit is inherent aan het meedoen aan een dergelijk onderzoek.

12) Communicatie (in- en extern) en participatie

De communicatie rondom het onderzoeksproject Biocops wordt verzorgd door de projectorganisatie. Als er aanvullend gerichte communicatie nodig is dan zal dit afgestemd worden met de afdeling Communicatie en eventueel met gebiedspartners.

Natuurmonumenten is de eigenaar van de aangrenzende percelen. Zij zijn betrokken bij het onderzoek en hebben deelname ook intern afgestemd en zijn akkoord met het uitvoeren van dit onderzoek.

13) Bekendmaking en vervolprocedure

N.v.t.

14) Bevoegd orgaan

Dossiernummer: 3532

Artikel 84 Waterschapswet stelt dat het dagelijks bestuur is belast met de dagelijkse aangelegenheden van het waterschap. Het voorliggend besluit valt onder dit begrip van de dagelijkse aangelegenheden.

15) Toelichting

CABI doet in het Verenigd Koninkrijk al meer dan tien jaar onderzoek naar het bestrijden van de niet-inheemse Watercrassula (*Crassula helmsi*) en de Grote Waternavel (*Hydrocotyle ranunculoides*), meer in het bijzonder aan de veiligheid en werkzaamheid van de inzet van specifieke natuurlijke vijanden uit het oorspronkelijke verspreidingsgebied van deze planten. In het Verenigd Koninkrijk zijn, mede op basis van de uitkomsten van dit onderzoek, de afgelopen jaren verzoeken goedgekeurd om een specifieke galmijt, *Aculus helmsi* (Watercrassula) en een specifieke snuitkever *Lissonotus elongatus* (Grote Waternavel) in te zetten tegen deze invasieve exotische waterplanten.

Mede op basis van de resultaten van het CABI-onderzoek, wordt onderzocht of het inzetten van deze biologische bestrijders tegen dezelfde invasieve plantensoorten ook in Nederland kans van slagen heeft. Hier zijn inmiddels een aantal stappen voor doorlopen. Zo is onderzocht of de planten in Nederland genotypisch vergelijkbaar zijn met die in het Verenigd Koninkrijk. Dat is het geval. Vervolgens is onderzocht of de biologische bestrijders geen schade kunnen aanrichten aan Nederlandse inheemse plantensoorten, dan de doelsoorten. Dit is inmiddels ook positief afgerond.

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) heeft de vergunningsaanvraag goedgekeurd voor nader veldonderzoek naar de biologische bestrijding van de invasieve waterplanten Watercrassula en Grote Waternavel. Vergunningen zijn afgegeven voor onderzoek met respectievelijk mijten en snuitkevers.

De onderzoeksorganisatie start dit najaar met het onderzoek naar de inzet van de mijt en de snuitkever. Ook voor het verkrijgen van die vergunningen is uitvoerig onderzoek voorafgegaan. Watercrassula komt oorspronkelijk uit Australië en Nieuw-Zeeland en Grote Waternavel is afkomstig uit Zuid-Amerika. Beide soorten belandden via tuincentra in de Nederlandse wateren. Daar kunnen de soorten watergangen dichtgroeien, waardoor de doorstroming in het geding komt en inheemse planten en waterdieren worden verdrongen.

Uit eerder veldonderzoek in Groot-Brittannië, uitgevoerd door non-profitorganisatie CABI, is gebleken dat de mijt en snuitkever daar kunnen overleven en zich verspreiden. Het Nederlandse onderzoek dat nu start wil bekijken of dat ook hier het geval is. Daarnaast willen de onderzoekers aan waterbeheerders, beleidsmakers en het brede publiek laten zien wat biologische bestrijding inhoudt en wat het kan betekenen voor de beheersing van invasieve exoten.

16) Bijlagen

1 Aanvraag ontheffing RVO (DMS 2445342)